

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 8

NOVO MESTO, 6. aprila 1950

Izhaja tedensko

Obrtništvo — močan doprinos k socializaciji

Delo obrtnikov

Iz obrtniškega življenja čitamo v naših časopisih zelo malo, kar pa ni prav glede na obrtniško dejavnost. Obrtništvo danes neprimerno več dela in proizvaja, kakor je delalo pred vojno. Obrtništvo proizvaja svoje predmete iz odpadkov in iz na svoj način najdenih surovin. Prav zaradi tega se pojavlja tudi med obrtništvom novatorstvo. Ti obrtniki dajejo prebivalstvu glavno oporo, zlasti ker primanjkuje surovin in materiala za izdelovanje novih predmetov in za popravila.

V Novem mestu je bilo včasih mnogo več obrtnikov. Če vzamemo v obzir samo čevljarje, vidimo, da je Novo mesto imelo pred vojno 15 čevljarških mojstrov, od katerih jih je polovica zaposlovala enega do tri pomočnike in po več vajencev. Poleg teh 15 čevljarjev-mojstrov je bila v Novem mestu tudi velika delavnica Gril & Komp., ki je zaposlovala povprečno do 15 delavcev in do 6 vajencev. Danes se je mesto precej razširilo, saj so se zgradile tovarne, pa imamo mestno čevljarško delavnico, ki je podružnica »Obutve« Kranj in še tri čevljarške mojstre. Prav tako je tudi v pogledu drugih obrti, katerih število se je na ozemlju Novega mesta občutno zmanjšalo. Zato ni čuda, da obrtniki ne zmorejo vseh nalog, posebno še, če pomislimo, da so obrtniki vezani na različna druga dela in najdejo še čas za pristojeva dela.

Kapital je izkoriščal obrtnika

Že od leta 1936. dalje, ko je bila v Novem mestu obrtniška razstava večjega obsega (saj je zajela vse prostore bivše meščanske šole), nismo v našem mestu imeli več prilike videti tovrstne razstave. Tedaj so obrtniki zelo nazorno pokazali, da so zmogni vsestransko konkurirati mnogim tovarniškim izdelkom. Ta razstava je bila prav v času najhujšega izkoriščanja s strani kapitala. V tej dobi je bil obrtnik prepuščen sam sebi, brez vsake zaščite in pomoči, proti brezobzirnemu režimu vsemogočne konkurence, ki je zelo nevarno izpodrivala delovnega obrtnika. Prav ta kapitalistični gospodarski način je česče izpodnašal tla obrtniku. Trg je bil preplavljen s ceneno in na oko zelo lepo in fino tovarniško proizvodnjo. Po teh izdelkih je segala večina mestnega in podeželskega prebivalstva, dočim se je moral prav zato delovni obrtnik boriti za svoj lastni obstanek, čeprav so bili njegovi izdelki boljši in trpežnejši. Gori omenjena razstava je pokazala, da obrtnik zelo veliko zmore, vendar se njegov položaj ni prav nič izpremenil. Kritika o razstavi je bila zelo pohvalna, vendar ni prav nič hasnila

obrnikom. Vse to je povsem razumljivo. Takrat namreč ni šlo za to, da bi tedanje oblasti poizkusile obrtnikov položaj izboljšati, ampak samo za to, da vsaj za trenutek speljejo obrtnika na slepo stezo. Razstavo je odprl sam ban, obiskale so jo »visoke osebnosti«, toda obrtništvo je ostalo prav tako še nečesto vprašanje. Obrtnik je slej ko prej ostal pri starem in nihče se ni po razstavi nič več zanj zanimal, nihče ni ublažil tuje konkurence, nihče ni zavrl poti tujemu uvozu, ki je škodljivo vplival na obrtništvo in ga hromil. Razumljivo, saj to ni bilo v skladu z miselnostjo tedanjega režima, ki socializacije ni poznal. Stari arhivi obrtniških združenj bi vedeli zelo zgovorno pripovedovati o tihi in strašni borbi obrtništva za svoj obstoj. Mnogo lepih fraz, mnogo pomirjevalnih govorov in besedi je bilo izgovorjenih, na raznih zabavah in prireditvah so znali nekateri govoriti tudi o obrtniku, katerega bistvo jim je bilo neznan. Zaradi takega stanja se po letu 1936. ni več razstavljal v Novem mestu, razen par priložnostnih razstav v izložbenih oknih, kar pa niti do pravega izraza ni prišlo.

Socializem dviga obrtnika

Ko je obrtništvo prebrodilo drugo svetovno vojno, v kateri je marsikaj izgubilo, se je takoj postavilo na stran borcev za socializem, ker je zasluhtilo, da bo le tu izšlo zmagujoče iz vseh zagat. Če bodo danes obrtniki, med katerimi je večina malih obrtnikov, ki nimajo pomočnikov, ampak delajo sami, razstavljali v Novem mestu in nato še v Ljubljani, bo to pomenilo, da smo storili prav velik korak naprej v socializacijo. Res je, da nimamo na razpolago materiala, vendar to ne bo zaдрževalo poleta naših obrtnikov, ter jim vlijo še večjega poguma. Lahko je bilo izvesti razstavo takrat, ko je bilo vsega materiala na pretek, pa kljub temu, da je bilo blaga dovolj, je vendarle marsikateri obrtnik moral odgovoriti sodelovanje na razstavi, ker mu njegovo denarno stanje ni dopuščalo. V kolikor danes materiala in surovin primanjkuje, jih bo skušal dobiti Okrajni izvršni ljudski odbor ter jih bo razdelil med prijavitelce za razstavo. Obrtniki po bodo prvenstveno poizkusili nekaj napraviti iz sredstev, ki jih bodo sami našli. Nekaj iz nič narediti, nekaj pokazati, bo dvigalo obrtnike k razstavljanju. Mnogi obrtniki so se prijavi za izdelavo predmetov, ki jih prej niso izdelovali, na izdelavo predmetov, ki jih pri nas niti izdelovali nismo. Že lansko leto je na razstavi v Ljubljani naš dolenjski obrtnik pokazal, da je iznajdljiv, da je vi-

soko kvaliteten, dokazal je, da gre z duhom časa in da tudi današnji čas razume, da se je docela prilagodil zahtevam in potrebam našega časa. Naši obrtniki so na tej razstavi sodelovali v častnem številu in s svojimi izdelki izzvali pohvalo in naročila.

Obrtnik — pripravi sel!

Danes pa se obrtništvo novomeškega okraja pripravlja na razstavo v Novem mestu, ki naj bi se vršila kot predpriprava. Na tej razstavi bodo morali izmeriti obrtniki svoje sile vseh treh sektorjev. Obeta se razviti zelo ostro tekmovanje, kar bo imelo za posledico, da bomo na tej razstavi videli

res najboljše in najlepše izdelke naših delovnih obrtnikov. Obrtniki privatnega sektorja so že imeli dva sestanka, izvolili so si tudi že pripravljani razstavniki odbor, ki je v najtesnejši zvezi z glavnim razstavnim odborom pri Okrajnem ljudskem odboru. Obljubili so izdelati čim več, čim boljše in čim praktičnejše predmete. Razveseljivo je pri tem tudi dejstvo, da so se tudi podeželski obrtniki prijavili za sodelovanje na razstavi. Pričakovati je, da bomo prav pri teh ljudeh našli morda na izdelke, katerih bi niti ne pričakovali. Glede na seznam izdelkov, ki ga je že zbralo novomeško okrajno združenje obrtnikov, je pričakovati, da bodo vsi izdelki res prvovrstni, pa tudi zelo različni in slikoviti.

O pripravah za razstavo bomo kasneje še obširneje poročali, ko se bo stvar bolj razvila. —r—

Iz gospodarstva

Lubadar, največji škodlivec smrekovih gozdov

Kakor ima vsako živo bitje okolnosti, ki pospešujejo njegovo rast, tako ima tudi okolnosti, ki zavirajo razvoj, nekatere pa celo uničijo življenjsko rast dotične rastline. Tudi na gozdno drevo vplivajo nekatere okolnosti, ki postanejo, če se razbohotijo, življenjskega pomena za kakšno vrsto drevja. Med gozdnimi škodljivci opazimo neznanega, na videz nedolžnega hroščka, ki živi pod lubjem smrekovega drevesa, ki mu je znanost dala ime (*Ips typographus*) smrekov lubadar. Hrošček je 4 do 5 mm dolg, rjavo do rjavocrne barve, na perutničkih ima po 4 zobke, okroglo, zavaljeno telesce pokrivalo rjave dlačice. Roji aprila, oziroma maja meseca, po stanju vremena. Samica zavrti v lubje starejše smreke vhodno odprtino, izgrize pod lubjem rov ter odloži na desno in levo steno tega rova 50 do 70 jajčec, iz katerih se izležejo bele ličinke, črvi, ki se zažro v lasten rov in odjedajo s tem drevesu življenjski sok. Ko ličinka doraste, se na koncu rova, ki je dolg do 10 cm, zabubi in se v hubi po par dneh prelevi v novega hroščka, svetlo rjave barve, ki pozneje potemni. Hrošček, ko popolnoma doraste, pregrize lubje, in lepega, toplega mirnega dneva izleti na rojenje, kjer se samice oplodijo in ponovno odložijo jajčeca pod lubje drevesa. Razvoj od rojenja do gotovega hroščka traja 50 do 70 dni, kar se ravna po letnem času. Opazovali so 2, 3, v izredno ugodnih letih celo 4 rojenja in šteje potomstvo ene samice v enem letu več milijonov hroščkov. Zaradi te svoje izredne plodovitosti postane lubadar pogubonosan za čiste smrekove

gozdove. Leta 1870 je na Češkem, v okrajih Krumov, Prahatic, Šterhofen in Klatov 104.100 ha gozda uničil in je bilo tedaj izdelanega 2.700.000 kub. m lesa lubadark. Leta 1895 je še večjo škodo prizadejal lubadar bosanskim smrekovim gozdom, ker je bilo zaradi njega posekanega okoli 5.000.000 kub. m lesa.

Prisotnost lubadarja v gozdu ugotovimo po lesnem prahu, katerega ličinke in hroščki izrivajo iz rogov in po posebno močnem vonju, ki ga oddaja drevo, katero stremi v samoohrani z nadprodukcijo smole, da se reši gostov, ki mu strežejo po življenju. Pozneje, ko drevo zaradi močnega napada shira, porumeni in nastanejo sušice, lubadarke.

Gozdarska veda je ugotovila, da lubadar prvenstveno napada boleha, poškodovana drevesa, vetrolome in podrtja drevesa. Gozdarji izkoriščajo to njegovo lastnost v korist gozda, da mu nastavijo lovna drevesa ob času rojenja. Lovna drevesa je pa vsekakor potrebno natančno zaznamovati in tedensko pregledovati. Ko ugotovimo, da je lovno drevo močno napadeno od lubadarja in ličinke že do polovice razvite, previdno obelimo skorjo in jo na ognja varnem prostoru z lubadarjevo zalego sežgemo. V vročem času in v slučaju, da so ličinke še nedoraščene, zadostuje samo beljenje, ker ličinke, ko se skorja posuši, od lakote poginejo.

Da se obranimo večji nesreči po lubadarju, bo dober gospodar spomladi pregledal gozd, odstranil iz gozda vsa boleha drevesa in da se popolnoma

zavaruje pred lubadarjem, bo podrl tudi nekaj lovnih dreves, katera bo tekom dveh mesecev stalno opazoval in morebitni nalet lubadarja pravočasno uničil. Vsekakor pa ne sme iz malomarnosti dopustiti, da se lovna drevesa spremenijo v gnezdišča lubadarja, če jih pravočasno ne pospravi.

Gozd ostane slej ko prej zakladnica

našega narodnega gospodarstva in bo stalno predstavljal važen člen pri graditvi socializma v naši državi. Kakor nam gozd danes pomaga pri nabavi strojev iz tujine, tako bo gozd pospeševal razvoj naše industrije. V zavesti tega je sleherni državljan dolžan sodelovati pri ohrani in povzdigi naših gozdov.

M. P.

BELA KRAJINA SE PRIPRAVLJA NA MESEC ČISTOČE

Da pospešimo delo komunalne dejavnosti v okraju Črnomelj, bomo v mesecu aprilu t. l. organizirali mesec čistoče od 1. IV. do 1. V.

Za ta mesec čistoče pozivamo ljudstvo celega okraja, da v tej dejavnosti sodeluje in po svojih močeh pomaga. Vsak zaveden državljan ima rad čistočo in snago doma kakor tudi na ulici, okrog hiš, po vrtovih, parkih, železniških postajah, trgih itd.

Držimo se načela, ki pravi: »Red in snaga sta pol zdravja.«

Mesec čistoče bo zajemal sledeča dela:

1. Beljenje in snaženje stanovanjskih hiš zunaj in znotraj.
2. Čiščenje in pospravljanje pločnikov, cestišč, kanalov, propustov, smetišč itd.
3. Čiščenje železniških postaj (čakalnic), vrtov na postajah, sajenje cvetic in postavljanje klopi za potnike.
4. Urejanje parkov in nasadov ter zelenih ploskev in s tem izboljšati izgled mesta in vasi. Urejanje otroških igrališč in vrtov.
5. Posipavanje in popraviljanje potov. Čiščenje gnojnih jam, greznic, stranišč in napajališč.
6. Urejanje in popraviljanje pokopa-

liščnih zidov, mrtvašnic, grobov in napisnih kamnov.

7. Urejanje izložbenih oken, napisnih desk, hišnih števil in imen ulic.

8. Zbiranje odpadnega materiala, ki leži še marsikje in se neizkoriščen kviri.

Na splošno je potrebno poživeti komunalno delavnost v Beli Krajini in jo dvigniti na višjo stopnjo. Vsi vemo, da smo Slovenci pridni in kulturni ljudje, ter da ljubimo red in snago. Ne glejmo na nesnago skozi prste, ampak pokažimo, kaj znamo in kaj smo.

Pozivamo vse množične organizacije: Fronto, Žene, Mladino, Borce, sindikate in druge, da v tej akciji sodelujejo in pomagajo. S tem bomo pokazali, da v tem kraju žive kulturni in delovni ljudje.

Tov. Tito je dejal: »Takšno ljudstvo kot je v Jugoslaviji je sposobno ustvarjati in premagovati vse težave!« Res je tako! Z dobro voljo in malo požrtvovalnosti bomo tudi v tem udejstvanju dosegli uspeh.

Zato, tovariši in tovarišice, ne stojte ob strani v mesecu čistoče, temveč vsak po svoji sposobnosti in možnosti na delo. 1. maja pa bomo dokazali, da je v Beli Krajini 1. maj res praznični dan.

k-r. M.

Proč s smetmi in navlako!

Ko se sprehajam po Novem mestu in njegovi najbližji okolici kolikor mi dopušča čas, večkrat premišljuje ali se res ne da v Novem mestu urediti parka ali pa vsaj to kar še malega imamo v Novem mestu, urediti tako, da bo delovni človek, ki je ves dan zaposlen, imel vsaj malo odpočitka v mestu samem ali pa v najbližji okolici. Danes Novo mesto nima parka, nima sprehajališča, nima sploh ničesar. Vse to pa bi se dalo narediti, če bi imeli ljudje vsaj malo smisla za skupno delo in malo lepote nega smisla.

Kar poglejmo kako je. Smeti in druge odpadke vozijo v tako zvani Strmji breg pod Ločensko cesto ob Krki. Pod tem bregom ob Krki bi lahko bilo prav lepo sprehajališče, kar pa ne more biti, ker je teh smeti ogromno in se jih že ni moči več ogibati. Prav tako bi bilo lahko prav lepo sprehajališče ob Krki od mesta na Loko. Za vse te prav lepe sprehode se nihče ne briga. Odgovorni bodo dejali, kam pa naj vozijo smeti. Zato bi bila prav primerna naravna jama poleg kolodvora med dvema hriboma, ki je tako prostorna, da bi zadostovala za nekaj let. Ta jama je prav toliko oddaljena od mesta, kakor ono odlagališče v Strmem bregu. Zadnji čas je, da se preneha voziti smeti in odpadke v Strmi breg.

Zupnišče oziroma prošnja, v kateri je precej stanovalcev in še celo internat, je leglo podgan. Ne samo to, da se te nagnusne in za zdravje zelo škodljive živali nemoteno sprehajajo podnevi po stopniščih, hodnikih in dvorišču, ampak imajo še celo gnezda na zelo malo zakritih mestih. Vse to je znak, da se prebivalci stavbe zelo malo ali celo nič ne zanimajo za čistočo svojega prebivališča. Prosimo tov. razkuževalce, da napovedo neizprosno ofenzivo tem nadležnim stanovalkam prošnje. Treba jih je uničiti ali pa bodo one uničile nas.

Pred prošnjo je zelo velik sadni vrt zidan z visokim zidom. Za tem zidom so visoki kostanji, katere, izgleda, so zasadili radi parka. Svoječasno sta bili tam postavljene tudi dve klopi, ki sta pa danes samo še razvalini in uporabljene za vse kaj drugega kot za kar sta bili narejeni. Pot pod temi kostanji je popolnoma zanemarjena. Listje leži tu najbrže še iz let okupacije, če ne

še od preje. Ljudje hodijo sem po zelo dober kompost za svoje vrtove, ker so med listjem tudi smeti in razna druga nesnaga. Naj bi se zganila množična organizacija v mestu in pričela s svojim delom, ker bi s tem mestu mnogo koristila na lepoti in zanimivosti. Jasno pa je, da bi moral za to skrbeti v prvi vrsti Mestni ljudski odbor. Na taka dela bi Novomeščani prav radi šli, ker bi s tem olepšali svoje mesto, njegovim prebivalcem pa pripomogli do prepotrebne parka.

Okrog prošnje je precej hiš z vrtovi, ograjenimi z razpadajočo ograjo. To ni več ograja, ampak planke, ki zaradi preperelosti sploh ne služijo več svojemu namenu. Lesa je prav tu naokoli dovolj in bi ne bilo prav drugega treba, kakor nekaj delovnih ur in bi postale te ograje v okras. Prav tako je treba odpraviti na najbolj vidnih mestih skladanje drv za kurjavo. Ta drva naj se takoj pospravijo ali pa Komisija za čistočo in red v Novem mestu odkaže prostor, kjer naj se zložijo drva radi sušenja.

Treba se bo vendarle enkrat prebuditi iz spanja in pospraviti v mestu vse kar kviri zunanje, lepoto lice, da bomo lahko s ponosom pokazali mesto tudi tujcu in s tem postavili temelj za tujski promet tudi v Novem mestu.

P—c

Obvestilo

GLEDALISCE NOVO MESTO

6. aprila (četrtak): Gogolj »Zeniteva«, Mokronog ob 8 zvečer;
12. aprila (sreda): Gogolj »Zeniteva«, Črnomelj ob 8 zvečer.

UDELEŽITE SE!

Sindikarno kulturno umetniško društvo »Dušan Jereb« iz Novega mesta bo uprizorilo na raznih odrih Gogoljevo »Zeniteva«. Imeli boste prav lep večer, kajti Gogolj prikazuje krasno, v zelo smešni obliki rusko plemstvo v 19. stoletju. — Cene so nizke, od 25.— din navzdol. — Igralci so odlični.

Vzgoja nižjega trgovskega kadra v Novem mestu

S prehodom trgovine iz kapitalističnega v socialistični družbeni red in z uveljavljanjem osnovnih načel v trgovini, ki je le zadnja faza pri nas stalno naraščajoče proizvodnje, je bilo nujno potrebno, da se razširi trgovska mreža tudi na deželo in tako zbližja kmeta z delavcem.

Za novo trgovsko mrežo je bil potreben tudi nov, dober, trgovski kader, deloma da zasede mesta v novoustanovljenih trgovinah, deloma da izmenja kader, ki je vnašal v našo trgovino kapitalistični duh in spekulativnost.

Za izšolanje novega kadra v trgovini je bila v letu 1946 ustanovljena od Ministrstva trgovine in preskrbe Šola za učence v gospodarstvu trgovinske stroke, ki je dobila šolske prostore v osnovni šoli.

Šola je bila takrat okrajnega merila in kot prva s strnjanim poukom, kar je omogočalo, da so se pritegnili v šolo učenci in učenke iz vseh okrajev okrožja Novo mesto. Ta zahteva je narekovala, da se priključi k šoli tudi internat z menzo.

Tudi evidenca trgovskega kadra na okrajnih ljudskih odborih še ni bila takrat popolna. Privatni trgovci niso prijavljali kadrov, ker so pač smatrali, da izgubijo ceno delovno moč za časa šolanja, poleg tega pa bi morali še plačevati.

V prvem šolskem letu se je tedaj vpisalo le 23 učencev in učenek. Internat je bil takrat zelo primitiven, nameščen je bil v učilnicah na osnovni šoli. Hrano so imeli v gostilnah privatnega sektorja. Toda vkljub težavam so bili uspehi prav dobri. Na ledini se je pričelo orati, saj v kapitalistični Jugoslaviji nismo imeli na Dolenjskem takih šol.

Naslednji statistični podatki kažejo nagel razvoj trgovske mreže in prehod trgovine v socialistični sektor. V drugem šolskem letu se je vpisalo 50, v tretjem 75, v četrtem 120 učencev in učenek.

Poverjeništa za delo so dobila medtem vpogled o kadrih, evidenca se je vodila na temelju sklenjenih učnih pogodb.

Vse redno šolanje pa vkljub temu ni zado-

ščalo, da bi zadovoljili našo trgovsko mrežo s kadri. Zaradi tega so bili na šoli tudi tečajji kot n. pr. pomočniški, vajeniški itd., katere je obiskovalo okoli 300 tečajnikov. Toda ti tečajji so bili le izhod iz skrajne sile in prehod v normalizacijo rednega šolanja trgovskega kadra.

Vsako leto je bil napredek viden. Tako v šoli kot v internatih in v prehrani trgovskega kadra. Sedaj ima šola že stalne internatske prostore in svojo dijaško menzo. Internatski prostori sicer še niso tako opremljeni kot bi morali biti, toda kulturna raven bivanja v njih je vsako leto višja.

Izkazalo se je tudi, da so učni uspehi pri strnjemem pouku in pri šoli internatskega tipa mnogo boljši, zlasti so uspehi tudi dobri, ker prinesejo učenci in učenke že nekaj temeljnega znanja v šolo.

Šola pa daje s svojimi šolskimi prostori z internatsko menzo tudi možnosti za večjo strokovno usposabljanje. Tako smo imeli v februarju t. l. tečaj za obračune, tečaj za vezano trgovino in tečaj za trgovsko mrežo in kadre. Tečajev so se udeležili okrajni in oblastni referenti zadevnih odsekov in tudi nekaj poverjenikov. Tečajji so bili v republiškem merilu; predavali so znani strokovnjaki iz Ministrstva trgovine in preskrbe, z Ekonomskega tehnikuma in vidni politični delavci iz Novega mesta.

Po zadnji reorganizaciji je prišla šola pod upravo Uprave za trgovske kadre pri Ministrstvu trgovine in preskrbe, kateri načeljuje znani strokovnjak tov. Ljubo Kobal, naš domačin. Sedanje šolsko leto se je pričelo 1. marca. Šola je v republiškem merilu. To šolsko leto je namenjeno strokovni usposobljenosti učencev in učenek, ki nimajo na mestu službovanja možnosti šolanja. Skoraj polovica je Primorcev, ostali iz raznih okrajev kot n. pr. Celje okolica, Ljubljana okolica, Ljutomer, Soštanj itd.

Učiteljski kader je skrbno izbran, zaradi tega bodo gotovo tudi vidni uspehi.

M. K.

Eden izmed dobrih predsednikov fronte v Beli Krajini

V vašem odboru Osvobodilne fronte Vini vrh dela kot predsednik Kastelic Jakob, ki je dosegel že 67. leto starosti. Kljub temu še vedno vrši funkcijo predsednika Fronte zelo vestno in se v polni meri zaveda nalog, ki naj jih izvrši Osvobodilna fronta v izgradnji socializma na vasi. Ta globoka zavest izvira še iz dobe borbe proti okupatorju, saj je že v tistem času izgubil sina, ženo pa so mu belogardisti tako pretepli, da je pozneje zaradi posledic umrla. Vendar ga te žrtve niso odvrgle z začrtane poti, pač pa še bolj dvignile vero v pravilnost politike našega vodstva, ki ima cilj obogatiti naše ljudstvo. Ze sama raznoli-

kost funkcij, ki jih je Jakob vršil od pričetka borbe proti okupatorju pa do danes — bil je gospodarski referent, pozneje predsednik KLO in KOF, predsednik VOOV — jasno kažejo, da se ni ustrašil nobenih nalog, ki se iz dneva v dan postavljajo pred organizacijo OF.

Prav posebno pa se zaveda nalog frontnih organizacij v današnjem času. Zaveda se, da bo država uspešneje gradila socializem le, če bo sleherni frontovec spoznan s ciljem petletnega plana, kakor tudi z vsemi težavami pri izgradnji socializma. To mu je tudi uspelo s stalnim političnim delom med člani Frontovec Jakob tega dela ne zanemarlja. Stalno se pogovarja s svojimi člani Fronte, za mnoge stvari, ki jih sam ne

more obrazložiti, prosi za pomoč okrajni odbor OF. Da bo čim bolj vzgojno vplival na članstvo Fronte, je sam v svojem sadovnjaku prvi očistil drevje in ga tudi škropil. Tudi pri samovzgoji je med prvimi, saj ima narodenih večino naših časopisov. Naš novi »Dolenjski list« priporoča vsakemu. Tudi v času pred volitvami v Ljudsko skupščino, je bil zelo delaven. Ni bilo večera, da ne bi odhajal na sestanke in se pozno v noč vračal z lučjo proti domu. S svojo delavnostjo daje dober vzgled ostalim članom Fronte in je med njimi zelo priljubljen.

C. A.

Urednikov kotichek

J. M. iz Smithela. Oprostite, da Tvojega dopisa ne moremo uporabiti, ker je pač zastarel. Prosim Te, napiši še kaj.

Okrajna poverjeništa za kmetijstvo in kmečke komisije. Enkrat sem vam že povedal, da obljuba dela dolg, sedaj vam tega ne bom več ponavljal. Povedal pa vam bom nekaj drugega. Sedaj je pomladanski čas, čas dela na polju. Vsakdo pričakuje od vas nasvetov in navodil, toda vi ne daste od sebe ničesar. Kaj je res, da vi kmetujete za mizo in ne veste več, da se kmetujete na zemlji? Teža vam nisem napisal zato, ker bi imel rad poln in zanimiv časopis, ampak zato, da boste vi zadostili vsem vprašanjem, ki vam jih stavijo kmetovalci. Dvignite vse borce za višji hektarski donos in vse odlikovance ter pohvaljence iz kmečkih razstav, da nam bodo povedali, kako oni delajo, da so dosegli tak uspeh v pridelovanju. Čakamo vas. V vsaki številki bo prostora za vas dovolj.

Copič Stanko, gimnazija Novo mesto. Mislim sem, da bom dobil od tebe celo kopico člankov iz fizkulture po pismu, ki si mi ga poslal. Toda med pošto ni nikoli nič. Kaj je vendar? Fizkultura je vendar ena izmed najpomembnejših panog našega življenja, kot si ti napisal. Mislim, da nisi pozabil na Planico, niti ne na nogometna tekmovanja. Pričakujem tvoje pošte, rubrika je odprta.

Kulturno-umetniška društva, izobraževalni tečajji in prosvetni aktivni! Iz raznih poročil in statistik vidim, da ste precej igrali, peli in plesali. Pišite kaj o vaših nastopih in predstavah. Ves okraj bo zanimalo vaše delo in uspeh. K dopisu priložite tudi sliko. Vaš dopis ne bo samo dvignil tudi ostalih krajev k prosvetnemu udejstvanju, ampak bo dvignil tudi vas same k še popolnejšemu delu.

Filmski krožki! Pišite nam, kako ste sprejeli film, ki se je vrtil v vašem kinu. S tem boste začeli zelo važno delo pri prevzganjanju ljudi v okusu in lepotnih dojemanjih.

Dr. S., Novo mesto. Pričakujem kakega novega članka o zdravstvu. Nujno je, da pripelejmo ljudi do večjega zanimanja za higieno in preprečevanje bolezni.

Proslavili bomo 27. april

Bliža se 27. april največji praznik za slovensko ljudstvo. To je praznik borbenosti slovenskega ljudstva in končnega obračuna z vsemi jerobi. Na ta dan je slovensko ljudstvo začelo pisati sodbo samo sebi.

Ker je to tako velik praznik, hoče Ljudska prosveta skupno z vsemi množičnimi organizacijami ta praznik čim lepše in čim pomembneje proslaviti. Že od nekdaj je slovenska kultura in prosveta dvigala slovensko delovno ljudstvo iz mračnjaštva, ga vodila v borbo in končno tudi prinesla zmago, zato naj naša kultura in prosveta tudi sedaj vodita naše ljudstvo od zmage do zmage in ga tako privedeta do končnega cilja, to je do socializacije in do dokončnega obračuna z izkoriščevalci našega naroda.

Na posameznih sestankih in konferencah smo se pogovorili, kako naj vsako društvo proslavi ta praznik, kako se naj vsak najmanjši aktiv ljudsko-prosvetnih delavcev vključi v to proslavo in kaj naj dela. 27. april naj bo zaključek našega tekmovanja vseh vrst kulturno-prosvetnega udejstvovanja. Od najstarejšega pa do najmlajšega naj pokaže, kaj je naredil za mlajšega dvig naših množic, kaj je naredil za izpopolnjevanje kadrov in kaj je naredil za iztrebljenje polpismenosti ali nepismenosti. 27. april naj bo dan, ko bomo lahko z mirnim srcem dejali, da v naši Dolenjski ni več nepismenih.

V čem bomo tekmovali?

Tekmovalne komisije so že zdavnaj prej organizirale komisije, ki ocenjujejo delo in uspehe tega dela. Dramske družine, pevski zbori najrazličnejših vrst in kategorij, godbe in orkestri, folklorne skupine, lutkovna gledališča, likovni krožki, filmski krožki, knjižnice, izobraževalni tečajji, se bodo do 27. aprila dokončno razvrstili po svoji zmogljivosti in po svojih uspehih. Ali veste, da se je zbudil Škocjan, da dela in to zelo intenzivno Šmarjeta, da je v Št. Jerneju zrasla gledališka, da pravcata gledališka dvorana. Hej, hej, Št. Peter, Šmihel, vstanite in pridružite se vsesplošni predramitvi prosvetnih skupin. Folklor se bo menda postavila zadnji teden na noge in tudi to bo prav, bo vsaj temeljito in dobro. Pa naši pionirji, da jih vidite pri delu. Vsi hočejo biti prvi. Na cilju je dren, kot še nikoli in nikjer. Komisijam ne bo lahko delo. Pregledati bo treba, kar še ni do sedaj, vse dramske skupine, poslušati vse zборе. Poglejte tudi, kaj delajo šahovski krožki in kaj vem še kaj. Kdor se še ni prijavil in čaka na zadnji dan, ne bo dobro naredil. Prijavite takoj svojo prireditev na Okrajni odbor Ljudske prosvete. Ta vam bo poslal komisijo, ki bo ocenila vaš trud.

Po ocenjevanju

Komisije bodo pregledale vse ocenjevalne liste in ugotovile, katero kulturno umetniško ali izobraževalno umetno društvo, katero mladinsko društvo in kateri pionirski odred je najboljši. Od teh najboljših bodo po dva ali trije iz ene vrste udejstvovanja prišli na okrajni festival dne 27. aprila za okraj Novo mesto v Novem mestu, za okraj Trebnje v Trebnjem in za okraj Črnomelj v Črnomlju. Na teh festivalih se bodo izbrali najboljši, ki se bodo pomerili na sektorskem pregledu sredi maja v Novem mestu. Končnega našega tekmovanja ali boljše poživite delovanja Ljudske prosvete pa bo za celo oblast v Celju ali Kranju.

Torej precej preprek in precej zaprek za najboljšega.

Kako bo na okrajnem festivalu

Okrajni festival naj prikaže vse naše delo. Naj odmeva pesem, naj igra harmonika, naj se razlegajo doneči glasovi godb, naj pleše vse, kar le more po Novem mestu, Trebnjem in Črnomlju. Da, posebno še v Črnomlju, kajti tam je ples doma. Za pričetek okrajnega festivala bo veliko zborovanje na trgu, nato povorka, ki naj prikaže celotno naše delo ali drammatizirano ali stilizirano ali kakorkoli, samo prikazati mora, kaj smo naredili po svobodi in kaj hočemo narediti, da bomo čimprej prišli v boljše in lepše življenje delovnega človeka. Popoldne in preko celega večera bodo nastopale najboljše skupine, pevski zbori, ljudski umetniki itd. Ker pa bomo zaklju-

čili prvo stopnjo našega dela, se bomo tudi pošteno razveselili.

Kdo naj pride na okrajni festival?

Čudno vprašanje? Kdo naj pride? Vsi, katere zanima ljudska prosveta, vsi, ki sodelujejo in vsi, ki se radi zabavajo. Festival naj bo naša radost, naš ponos in naše veselje. Prevoz? Avtomobili, vozovi, kolesa, kar koli teče in se vozi. Ali se še spomnite, kako je včasih škripal seneni voz, mi pa smo peli na njem in se veselili, da gremo v goste. Pa čeprav je bila dolga pot. Še bolje, je vsaj dalje časa bilo lepo. Kar bo pa bo, enkrat po dolgem času nam ne bo vzelo zdravja, pač pa privabljivo veselja in zadovoljstva. Le pridite in prijavite se. Lepo bo in zabavno. Pa na svidenje 27. aprila v Novem mestu, Trebnjem in Črnomlju.

Drejče.

Izvešanje zastav

Ob raznih prilikah izvešamo raz hiše zastave ali pa jih nameščamo v izložbena okna. Opaziti pa je pri tem zelo velike napake. Ljudje, ki zastave izvešajo, mislijo, da je čisto vseeno, kako jih izvešajo, glavno je, da zastava visi — pa ni res. Zastava, pa naj sibo to državna ali narodna (pri nas slovenska), sestoji iz treh barv. Če tako trobarvnicno narobe izvešimo, dobimo čisto nesmiselne barve. Zato je pri izvešanju že treba paziti, kako barve teko. Barve naših zastav je treba vedno brati kot knjigo, z leve proti desni, če visi zastava frontalno. Če pa je pritrjena na drogu profilno, pa teko barve od zunanje drogove konice nazaj. Ako izvešimo torej državno zastavo frontalno, teko barve od leve proti desni takole: modra, bela, rdeča. Če pa državna zastava visi profilno, teko barve od zunanje konice droga v vrstnem redu: modra, bela, rdeča. Pri slovenski zastavi teko barve v frontelnem stavu: bela, modra, rdeča, v profilnem pa spet od zunanje konice po redu: bela, modra, rdeča.

V primeru, da krasimo izložbe in uporabljamo naše zastave, je treba še bolj paziti, kako zastavo namestimo, zlasti če jo uporabljamo v vodoravni ali poševni legi, posebno še v primeru, da sestavimo zastavo iz vsake barve posebej. V primeru, da smo namestili v izložbo državno zastavo v vodoravni ali poševni legi, je treba vedno paziti, da teko barve od zgoraj navzdol, torej: modra, bela, rdeča, pri slovenski pa spet od zgoraj navzdol bela, modra, rdeča.

Po osvoboditvi, ko večkrat izvešamo zastave ali pa z njimi okrasimo pročelja hiš ali izložbena okna, se redno opaža napačno izvešanje in nameščanje naših zastav, kar bi utegnulo zelo slabo vplivati na tujca, ki naše zastave pozna, neugodno vpliva pa to tudi na domačina. Pri zadnjih volitvah so se dogajali po Novem mestu naravnost gorostasni primeri neupoštevanja ali boljše nepoznanja naših zastav, saj smo videli celo na poslopih naših javnih uradov kakor MLO, Mestni OF, Okrajni magazini itd., da so bile zastave popolnoma narobe izvešene ali nameščene.

Narodna zastava je bila že od nekdaj vsakemu narodu svetinja, okoli katere se je razvijalo vse narodno življenje. Toliko bolj pa mora biti spoštovana naša narodna ali državna zastava šele danes, ko jo po toliko letih zatiranja spet lahko svobodno izvešimo. Če pomislimo, da v bivši Jugoslaviji niti ni smela viseti naša slovenska zastava sama, temveč samo v družbi z državno, smo si lahko na jasnem, da Slovenci nismo bili kdove kaj upoštevani. Danes je tudi v tem oziru drugače. Zato pa nam, če smo res pravi Slovenci, ne sme biti vseeno, kako bomo našo narodno zastavo izvešili, kakor tudi nam ne sme biti vseeno, kako bomo izvešili našo državno zastavo. Toliko narodnega čuta moramo pa že imeti, posebno še, če se spomnimo, kako so Italijani v času okupacije pazili, da so bile njih zastave, ki so jih ljudem vsiliti, pravilno izvešene, in je bil dotični, ki jo po opominu ni hotel pravilno izvešiti, precej trdo kaznovan. Če so se ljudje v mestu in v podeželju navadili izvešati pravilno okupatorske zastave, zakaj ne bi danes polagali vse pažnje na izvešanje naših zastav. »Biti slovenske krvi, bodi Slovencu ponos!« To pokažimo tudi pri izvešanju zastav. Kaj pomagajo najlepši nacionalni govori, če pa nad govornikom visi slovenska zastava narobe.

Istočasno bi se omenil par besedi o snemanju zastav. Kdor je kedaj prisostvoval

izvešanju in snemanju italijanske zastave, je videl, da so Italijani delali to z največjo pozornostjo in ceremonijelom. Ne mislim, da bi morali imeti tudi mi Slovenci kake posebne predpisane ceremonije z izvešanjem in snemanjem zastav, malo več spoštovanja pa vsekakor! In pa še: zakaj puščamo naše zastave še potem, ko proslava že davno mine, tedne viseti! To ni prav. Naša zastava ni nikaka cunjca, da bi se v dežju in na soncu morda zvita okoli droga ali po strehi, včasih že vsa raztrgana, razkazovala. Če nam je naša zastava narodni simbol, potem ravnajmo z njo tako, kot se s takim simbolom mora ravnati!

Mladi učiteljci — Ludvi Dularjevi v slovo

V mladi, komaj prebujeni in še vsej sveži pomladi si naš, draga Ludva, zapustila. Tako težko nam je, da tej kruti resnici skoraj verjeti ne moremo.

Ko si pred nekaj dnevi legla istočasno s sestro Anico v bolniško posteljo, nismo slutili tega, kar se je zgodilo: mladi, hrepenenj in vere v življenje polni srca sta prenehali biti za vedno!

Ludva, Tvoji poklicni sodelavci in vsi, ki so Te poznali kot mlado, vestno, delavno in zavedno dekle — Te ne bomo nikoli pozabili. Postala si komaj nežno sedemnajstletno dekle in že si okusila vso trpkost življenja v času, ko je bila naša domovina zasužnjena. Tvoj bratec Branko je kot partizan daroval življenje za našo svobodo. Tebe in Tvoje domače pa so odpeljali v internacijo, odkoder ste se z zaupanjem v zdravo moč in klenost malega slovenskega naroda srečno vrnili domov. Ljubila si otroke in si zato izbrala poklic učiteljice. Z željo po izobrazbenih vrednotah si hotela stopiti na učiteljske; no, iz trpljenja vstala domovina pa je klicala mlade sile, naj ji ob velikem pomanjkanju vzgojiteljev z ljubeznijo in žrtvami priskočijo na pomoč. Prislunhila si temu klicu in se mu odzvala. Stopila si v razred najprej v Sušicah, nato v Mirni peči in končno na Dvoru pri Žužemberku. Z vsem srcem in vdanostjo si se posvetila vzgoji in izobrazbi mladine, ki dolga štiri leta ni videla in občutila drugega, kot trpljenje, ječe, pregnanstva, žrtve. Pri vsem delu si znala najti čas, da so Tvoji spretni prsti udarili na tipke klavirja, harmonike in z ubranimi akordi zveselila te kmečke otroke, ki si čisto zaman želijo neskaljenega veselja. Tvoje mlado življenje, ki je težilo le k estetiki, etiki in delu, je prinašalo tople vedrine tudi med nas prosvetne delavce.

Skrbno si se pripravljala na študij, na izpite in kljub neprestanemu delu v šoli in izven nje si jih z močno voljo že vse opravila. V svoji petindvajseti življenjski pomladi, ko si si začrtala jasno pot, ko si se z vso požrtvovalnostjo posvetila delu za narod — Te je zgrabila s trdo, neizprosno roko smrt.

Če pravim — zaupajte v svoje lastne sile, pravim zaradi tega, ker zares ni čas, da bi se uspavali in mistili, da nam bo kdo od zunaj kaj z lahkoto dal. Samo tisto, kar sami storimo, samo to je zanesljivo in nič drugega.

TITO

Ludva! — Tvoja krsta in Tvoj prerani grob bo obsut s pomladanskim cvetjem. Prinesla Ti ga bo Tvoja mama, ki Te je tako ljubila, Tvoji sorodniki, Tvoji učenci in učitelji, ki smo Te iskreno ljubili. — Ležala boš v domači zemlji svoje rojstne vasi, med nami in na naših sestankih pa bo — praznina!

Sind. podružnica prosv. delavcev
Žužemberk.

O otroških skrbih, strahu in strašenju

Mnogokrat slišimo, da so otroška leta silno lepa, da otroci žive brez vsakih težav in skrbi. Tako more trditi samo tisti, ki strahu ne opazuje in ga ne pozna. Otrok nikakor ne živi brez skrbi, kakor mnogokrat mislimo odrasli. Res pa je, da mnogo skrbi pripravimo otroku odrasli.

Ze dojenček se tega ali onega ustraši. To je vendar nemogoče, boste ugovarjali, saj vendar ne zna povedati. Ne zna govoriti, pove pa to s kretnjo, mimiko obraza. Po kakih šestih tednih se dojenček materi nasmeje, če ga »magovarja«, celo na njen glas živahno brca. Otrok že najbrže pomni podobe materinega obraza, pomni barve glasu i. t. d. Čim starejši je, tem bolj kaže znake, da mu je tuj obraz ali tuj glas neprijeten. Nad pol leta star otrok že odločno kaže, da se tuje osebe boji, celo se boji matere, ki se našemi, čeprav ga kliče (morda pozna glas, se boji očeta, ki ga ni dalj časa videl. Otrok se boji tudi surovega glasu, vpitja. Tudi drugega, kar mu povzroča neugodje, se boji (psa, ki laja, peči, kjer se je opekel). Čeprav ta otrok še ne more povedati z besedo, moremo domnevati, da ga to ali ono skrbi, ker ohrani v spominu sliko tega ali onega (učeno rečeno predstavo).

Ko pa otrok za silo spregovori, že pove z enobesednimi stavki, da se tega ali onega boji (basu, baum, tudi izraz in kretnje pridejo za to).

Odkod neki te strah!? Najbrž odtod, ker je otrokov organizem tako šibak, da ni kos prirodnim silam.

Tudi kasneje otroka marsikaj skrbi. Skrbi ga, če punčka spi, če mu ni kdo ukradel igrače, če se morda ne bo mati zaradi tega ali onega drla nad njim. Nam se to ne zde skrbi — in vendar so za otroka to velike skrbi.

Strah pa lahko po nepotrebnem vzbujajo v otroku odrasli zdaj hote, zdaj nehoti. Ako starši govore vpriči otroka, da naj pazijo, da kdo tega ali onega ne bo vzel, se tega nalezijo tudi otroci. Ker ga zanima v tej starosti njegov svet — igrače, je naravno, da skrbi predvsem za igrače.

Tudi na drug način lahko starši čisto po nepotrebnem otroku vzbujajo strah, ko ga strašijo s psom, dimnikarjem i. t. d. Kako silno se otroci boje črnih dimnikarjev! Čemu je to potrebno? Ali ni dimnikar človek, kakor vsak drugi, ni njegov poklicno delo prav tako potrebno kakor kmetovo? Vsa strašenja so za vzgojitelja cenena vzgojna predstava, da otroka od tega ali onega hitro odvrnejo. Navadno pa pri takih prilikah ne pomislimo, da strašenje silno slabo vpliva na otrokovo živčevje in morda celo na njegov značaj, da je kasneje strahopeten.

Taka »vzgojna sredstva« se staršem rada maščujejo tedaj, ko mora morda otrok iti nekam nekaj korakov v temi. Vsekdar takrat namreč otrok, ki je bojazen, gotovo ne bo ubogal. Tako se staršem prav hitro maščujejo nedovoljena vzgojna sredstva z neubogljivostjo otrok — šibe staršev. Strašenje je torej silno slabo vzgojno sredstvo.

Menim, da ne bom rekel preveč, če trdim, da je včasih strašenje delen vzrok otroških nervoz. Otroku se namreč take predstave silno vtisnejo v spomin in jih ne pozabi zlepa. Posledica tega je, da se te podobe pojavljajo v sanjah in motijo otroka pri trdnem spanju. To pa seveda slabo vpliva na razvijajoče se živčevje.

Socialistični človek mora biti veder, neustrašen. Ako hočemo to doseči, tedaj otrok ne smemo strašiti. Težkih ur bo otrok v življenju še itak dovolj doživel, zato naj bo nanje pripravljen tako, da bo imel zdravo živčevje in bo trditi življenja lahko kljuboval.

Prof. A.

PIŠEJO NAM

NE ODNEHAJTE!

Ob zaključku predvolivnega tekmovanja je Sindikalno kulturno umetniško društvo Mokronog uprizorilo dne 25. marca veseloigro »Trojčiki«.

Uprizoritev je pokazala, da imamo v Mokronogu precej dobrih igralcev in da bi bili zmogni uprizoriti kaj boljše in vzgojnejše kakor so »Trojčiki«. Res je, da smo se nasmeljali do solz in da so podali svoje vloge zelo dobro Skubec, Lindža in Maslovec, vendar pa nas predstava ni popolnoma zadovoljila, ker nam ni prikazala življenja takega, kot je v resnici. Lahko priznamo, da imamo naivne strice, toda tako neumno naivnih kot je v tej igri, pa v resnici ni. Igra nas je zabavala dve uri, toda ko smo odhajali iz dvorane, je ostala v nas praznina. Igre prirejamó zato, da se človek tudi pri smehu uči in izobražuje. Zato priporočamo, da se sedaj, ko je led prebit, lotijo igralci dela resno in z vso vnemo. Nikakor pa ne smejo dopustiti, da bi to udejstvovanje v naši prosveti zopet zaspalo.

Občinstvo Mokronoga si želi še in še iger in predstav, samo da bodo imele igre kak smisel in vsebino. Pričakujemo, da bomo zopet videli na odru kaj novega in v boljši pripravljenosti.

Sindikalno kulturno umetniško društvo je sicer spoznalo pomembnost volitev, dočim se je Mokronog vse premalo pripravil na volitve. Volišča in hiše so bile zelo slabo okrašene. Zunanje lice je slabo kazalo naše navdušenje za volitve in ni kazalo nikakega prazničnega lica. Za Mokronog ki je dal precej žrtve v narodnoosvobodilni borbi, bi pač bilo več pričakovati. **Stahan**

KDO JE TEGA KRIV?

V zadnji številki Dolenjskega lista sem čital, da se je v Veliki Loki pokvarilo cca 2000 kg pšenice.

Potrebno bi bilo, da pregleda ljudska inšpekcija skladišče v Starem trgu, kjer je vskladiščenega okrog 7 vagonov krompirja. Krompir je bil odkupljen od 9. marca dalje iz KLO Trebnje, Nemška vas in Dobrič. Ta krompir je vskladiščen v štirih neprimernih in premajhnih skladiščih v Starem trgu. Krompir je naložen precej visoko ter čaka na milost in nemilost, kaj se bo z njim naredilo.

Vsak pridelovalec, ki je z veseljem pripeljal krompir, ker se zaveda parole »Kmet delavcu, delavec kmetu!«, se vprašuje, kaj misli naša oblast: ali bo pustila, da se krompir skvari, ali ga misli dati za seme, ali ga bo dala delavcu za hrano?

Kako so padale in poginjale italijanske mule v Dol Toplicah

Kakor vse večje kraje po tako zvaní Ljubljanski pokrajini, je tudi Dol Toplice zasedel že v prvi polovici italijanski okupator z večjo četo črnih srajc. Ze prihod fašistične vojske s cvilečo godbo na pihala je bil prav smešen in vreden hrabrosti fašistične vojske.

Italijansko priliznjenost in hinavščino so Topličani kaj hitro spoznali in svojo upornost napram Italijanom tudi kmalu pokazali. Fašisti so to tudi opazili, kajti zanje so bili Topličani »Tutti rebeli«, tutti komunisti«. V čast Topličankam moramo priznati, da so bile prav redke, ki bi imele kake spletke z Italijani, pa še te največ v toliko, da so laže krile zveze s pojavljajočimi se partizani.

Fašisti so ostali le malo časa v Dol Toplicah, zamenjala jih je kraljeva vojska. V zimi leta 1942/43 se je pojavilo še več partizanov, ki so dan za dnem vzemirjali Italijane. Smrt direktorja »Emone«, družbe za izkoriščanje dolenjskih gozdov, jih je prestrašila. Tla so jim postala vroča in pripravljali so se na odhod. Del vojske je že odšel, drugi pa bi moral oditi 5. marca 1942. leta. Toda ta dan so jim pričele poginjati mule.

Mule so napajali vsako jutro iz čebriče, ki so jo postavili ob brezvodni strugi potoka Sušice. Topliški mladinci, tedaj še partizanski aktivisti, so Italijanom za slovo poštono zagodili. Strup arzen, ki so ga dobili po znanim potu iz Novega mesta, so natresli v čebričo. Strup je pričel kmalu delovati in mule napenjati. Vojaki so jih vodili po topliških ulicah, da bi jim pregnali napenja-

Ko prideš do skladišča, vidiš koga od odkupnega podjetja, ki prav obupno gleda v krompir in če ga vprašaš, kaj nameravaš s krompirjem, dobiš odgovor: »Krompir ima poverjenstvo za kmetijstvo in ono razpolaga z njim!«

Mogoče pa poverjenstvo ne ve, da ima tolikšno količino krompirja, ker se zanj ne zanima.

Mislím, da tak uslužbenec, ki niti sedaj ne more razdeliti krompirja za seme, nima pravega čuta do delovnega človeka; ali pa bi nakazal krompir za hrano namesto, da bi ležal v skladišču, ker vsakdo ve, da ni nikjer sedaj preveč krompirja!

Vprašal bi samo, ali je bil dotični, kateremu se je pokvarila pšenica, klican na odgovor, ali pa je tudi to splavalo po vodi?

Zadevo zaradi krompirja bom še nadalje zasledoval in če bo potrebno, se bom še oglasil, samo, če ne bo že prepozno! **P. F.**

NEPRAVILNI ODNOS DO DELA

V vseh krajevnih ljudskih odborih Okrajnega ljudskega odbora Trebnje je bila zelo slaba evidenca, ker pa je to oviralo nadaljnje delo, so bili nameščeni na vseh KLO evidentičarji, z namenom, da se bo stanje evidence zboljšalo v OLO. Zelo žalostno pa je, da se je stanje zboljšalo le v nekaterih KLO, v ostalih KLO pa delajo evidentičarji vsa druga dela razen evidence. Tako ni slučaj, da morajo hoditi uslužbenci OLO po posamezna poročila na KLO, ker dopisi in opozorila ne pomagajo več. Tako n. pr. KLO Mokronog, ki je imel rok za dostavo poročila o popisu strojev 1. jan. 1950. leta, poročila se dosedaj ni poslal, kljub mnogim pismenim in ustnim opozorilom.

Neodgovornost do dela se posebno odraža po KLO sedaj, ko morajo pošiljati dnevna poročila o spomladanski setvi. Teh poročil pa ne pošilja KLO redno, kajti večina jih smatra za nepotrebna, ker njim zadostujejo desetdnevna poročila, čeprav tudi teh ne pošilja. KLO Vel. Gaber, Catež, Primskovo, Mirna vas, Mirna, dosedaj še niso poslali poročila o setvi.

Krivda slabe evidence in nerednega dostavljanja poročil ni samo na evidentičarjih KLO, ker smatrajo vso evidenco za nepotrebno, čeprav je osnova za nadaljnje delo na KLO.

Pri takem odnosu do dela, ki so ga pokazali nekateri evidentičarji KLO in odbori sami v OLO Trebnje je nemogoče nadaljnje uspešno plansko delo, zato je nujno, da svoj nepravilni odnos do dela spremene. **N. I.**

MALO VEC KULTURNE POSTREZBE

V Mirni peči imamo Okrajni magazin. V njem gospoduje poslovodkinja, ki misli, da so ljudje zaradi nje in ne ona zaradi njih. Ta poslovodkinja je zelo neustrežljiva, osorna in ujedljiva.

Pred kratkim so dobili v magazin koruzno moko na živilske karte. Moka je imela slab duh in so ljudje mislili, da je pokvarjena. Zena nekega znanega delavca je prinesla moko nazaj. Poslovodkinja se je silno razburila ter začela na ženo kričati, da je hudobna in prepirljiva, prav tako kot njena sestra, ki je delavka.

V neki družini se je ženi zdelo, da je dobila v trgovini premalo moke. Poslala je sinšolarja v trgovino, da bi tam ugotovili pomoto. Poslovodkinji se ni zdelo vredno pregledati računa in je šolarja zavrnila. Drugi dan je prišla žena v trgovino s sinom. Poslovodkinja je takrat ugotovila, da je moka v resnici za eno živilsko nakaznico premalo. Ko je žena poslovodkinjo vprašala, zakaj tega ni že prejšnji dan ugotovila, se je začela razburjati in otroka zmerjati z lažnivcem, ga oklofotala in obrcala, ženi sami pa očitala, da je slaba vzgojiteljica otrok.

Prav gotovo ni tako vedenje v skladu s kulturno potrebo. — Mi delovni ljudje ne zahtevamo prav nič drugega kot prijaznega občevarja in lepega odgovora na vprašanje.

L. P-r.

Nepravilno tolmačenje predpisa obvezne oddaje prašičev

V mnogih primerih pravijo poedinci, da so nepravilno obremenjeni za obvezno oddajo prašičev, predvsem mršavcev. Pravijo, da ima kmetovalec IV. ali V. skupine predpis oddati 10—15 kom. mršavih prašičev v teži od 15—60 kg in 2—4 pitane. Po Uredbi o obvezni reji živine in prašičev pa je dolžan rediti vsega 8—12 rilcev.

Na prvi pogled izgleda zadeva kot nemogoča in da je obremenitev previsoka in neizvedljiva. Takih izgovorov se poedinci v svoji kritiki tudi poslužujejo, temu pa nasedajo tudi nekateri okrajni in krajevni aktivisti.

Ce zadevo pogledamo malo globlje, bomo videli, da je v navedeni obvezni reji prav gotovo vneseno tudi 3—5 plemenskih svinj, katere je dotični kmetovalec dolžan rediti v tekočem letu. Ce vzamemo, da bo vsaka plemenska svinja vsaj enkrat na leto povrgla 6 pujskov, kot je to normalno, bo imel dotični kmet 18—30 pujskov prirastka. Od teh mu ne bo težko ali pa celo nemogoče oddati tretjino količine, ostane mu pa še vedno skoro polovico prirastka za prosti trg.

Tisti, ki preveč kričijo nad previsoko obremenitvijo, naj malo planirajo, pa jim bo zadeva jasna.

Brez ozira — krepko naprej

Črnomelj. Pitališče prašičev na Krupi je bilo ustanovljeno jeseni 1948. Nekateri okoličani, ki se niso hoteli sprijazniti s tem dejstvom, so takoj ob ustanovitvi imenovali pitališče — pokopališče — prašičev.

Tedanjí in tudi sedanjí upravnik tov. Janez Marolt je krepko zagrabil za delo. Prav njegovi požrtvovalni delavnosti, njegovi samoiniciativi pri premagovanju ovir je uspelo, da je iz zapuščenih in zanemarjenih nekdanjih graščinskih kleti uredil svinjake, ki sicer ne odgovarjajo vsem zahtevam, vendar pa je v njih na stotine mladih in starejših prašičev izborna prezimilo in se danes odlično počutjo. Dejstvo, da so bili od jeseni 1948 do danes zasilno zaklani samo 4 prašiči, dokazuje skrb upravnika kakor tudi osebja, ter postavlja na laž vse one, ki so govorili o stotinah poginulih prašičev. Res pa je, da je pitališče oddalo v druge rejne postaje v tem času 200 prašičev domačega prirastka.

Na pitališču goje domačo belo pasmo pomešano z jorkširci. Poleg ostalih imajo 16 doječih svinj s 131 mladiči, ki zelo lepo uspevajo, katere z vso požrtvovalnostjo oskrbuje vedno delavna in živahna tov. Tilka.

Od ustanovitve dalje sta zaposleni na pitališču tov. Marolt Slava in Dušan Franči-

ška, kateri žrtvujeta vse svoje znanje in sposobnosti dvigu pitališča. Pitališče ima tudi lastno ekonomijo s približno 20 ha orne zemlje.

Vsi oni, ki so ob ustanovitvi govorili o nekakšnem pokopališču, danes molče. Mi pa ne smemo molčati. Z dejstvi, doseženimi v tako kratkem razdobju, pobijamo njihovo neutemeljeno govoričenje. Najbližja bodočnost bo v jasni luči pokazala veliki pomen pitališča Krupa za vso Belo Krajino.

Nekaj, kar bi se ne smelo dogajati

Na predvolivnem sestanku v Dol. Toplicah dne 16. t. m. je bilo dogovorjeno, da se večje število volivcev udeleži volivnega shoda tov. Kardelja v Črnomlju. Obljubljeno je bilo, da pride avto v Dol. Toplice okoli 9. ure, ki bo odpeljal volivce v Novo mesto, odkoder bi se s skupnim vlakom odpeljali v Črnomelj. V Dol. Toplicah je čakalo okoli 40 ljudi, ki bi se radi udeležili shoda v Beli Krajini, toda avtomobila ni bilo. Telefonska zveza je bila pretrgana, tako se niti pogovoriti ni bilo mogoče z okrajem. Vsi so v trdnem prepričanju čakali in čakali. Ker pa avtomobila ni bilo in je vlak iz Novega mesta že odpeljal, so se končno vznemirjeni nad potegavščino razšli. Ljudje bi se ne zamerili, če bi se to prvič zgodilo, bilo je tako že mnogokrat. To rodi slabo kri, in drugikrat se bo vsakdo premislil, predno se bo odločil za to, da bi ostal na cedilu.

Prav bi bilo, da bi se krivca poklicalo na odgovor.

Gledališka skupina Sindikalnega kulturno - umetniškega društva Dušan Jereb iz Novega mesta je odšla gostovat v predvolivnem času v Vavto vas. Obljubljeno je bilo, da jih bo prišel ob 20. uri iskat avto za prevoz v Novo mesto. Avtomobila seveda od nikoder ni bilo, zato so se igralci in pevci z vsemi svojimi rekviziti peš napotili v Novo mesto. Ne gre zato, če napravi večja skupina ljudi peš 9 km, ampak gre za to, ker so po dvehurnem maršu obteženi s prtljago prispeli v Novo mesto ob 1 uri zjutraj prilično utrujeni in ob 7. uri nastopili službo. Jasno je, da so bili ti ljudje v pisarni utrujeni in slabo razploženi za delo.

Zakaj novomeški frontovec ne gredo v brigade?

Novomeški okraj je lani v mesecu gozdarstva ustanovil lepo število frontnih brigad, ki so znatno pripomogle k izvršitvi plana v gozdarstvu. Okrog 170 frontovcev, ki so se udeležili dela v mesecu gozdarstva, še do danes ni prejelo obračuna zaslužka in izplačila denarja, čeprav je gozdno gospodarstvo ves čisti zaslužek izplačalo okrajnemu odboru OF Novo mesto. Teh 170 frontovcev je večina takih, ki so predčasno odšli z dela, kar jim sicer ne dela časti, vendar tudi okrajni odbor OF Novo mesto ni imel pravice, da jim je odtegnil denar 120.000 din ter ga porabil za druge namene. Najbolj čudno pa je pri tem, da kljub temu, da se je o tem že ponovno razpravljalo na več mestih, okrajni frontni odbor tega ne popravi. Nedvomno je lanska napaka precejšen vzrok, da se je v letošnje frontne brigade vključilo do 15. marca komaj 10% domnevanega števila frontovcev, ki bi jih po planu moral organizirati novomeški okraj do konca meseca februarja t. l.

Ali si že poravnal naročnino